

FIIA 24/2017

COMMENT

Olli Ruohomäki & Wolfgang Mühlberger
Ulkipoliittinen instituutti

Gazan sovinto: Sotakirveiden hautaus vai hetkellinen takinkäyntö?

Kilpailevat ryhmittymät Fatah ja Hamas huomasivat poliittisen kompromissin tarpeen vuosikymmenen kestäneen Palestiinan sisäisen selkkauksen jälkeen. Sopu osoittaa, että Hamasin selviytymisstrategia ja Fatahin uuden legitimitietin etsintä ovat tuottaneet tulosta. Sopimuksen toimeenpano on kuitenkin epävarmaa.

Kymmenen vuotta Gazan vallan-kaappauksen jälkeen islamistinen Hamas antoi ymmärtää, että se olisi valmis hakemaan sopua sekulaarisen Fatahin kanssa syvässä taloustaantu-massa ja humanitaarisessa kriisissä. Toisin kuin muut piiloislamistit, jotka nousivat esiin arabikevään aikana, palestiinalainen Hamas on ollut tärkeä poliittinen toimija vuoden 2006 vaalivoitostaan lähtien. Israelin vetäydyttyä Gazasta vuonna 2005 alue on ollut käytännössä saarrettu. Saarto syveni kaupun-kivaltion rajun vallankaappauksen myötä heinäkuussa 2007.

Kehnot nykyolosuhteet ovat syösneet Hamasia lähemmäs sen vihosta Fatahia, jonka suosio on kääntynyt laskuun Palestiinalais-alueilla. Lopulta Hamasin ajoi neuvottelupöytään Gazan tuntuva talousahdinko (valtava työttömyys yhdistettynä liikkuvuuden puutteeseen), joka pahentaa humanitaarista tilannetta (vesivarojen ehtyminen, rajoitettu sähkönjakelu ja perusterveydenhuolto).

Kilpailevien liikkeiden edustajat allekirjoittivat sopimuksen Kairossa 12. lokakuuta. Fatahin keskeisenä taustavaikuttajana oli Gazan entinen turvallisuuspäällikkö Mohammed Dahlan, kun taas Hamasia edusti Qassam-prikaatin entinen komentaja Aihai Sinwar. Molemmat kasvoivat Gazan Khan Junisin pakolaisleirillä.

Sopimus on seitsemäs sovintoyritys vuosikymmenen kuluessa, ja sen on määrä käsitellä institutionaalisia ja turvallisuuskysymyksiä. Sopimus pyrkii myös yhdistämään maantieteellisesti erilliset hallintoelimet palestiinalaishallinnon alaisuuteen. Tämä tarkoittaa, että Hamasin noin 40 000 virkamiestä ja palestiinalaishallinnon rajaturvallisuusviranomaiset sijoitetaan uudelleen. Sopimuksen on tarkoitus jälleen yhdistää poliittinen johto ja tarjota johdolle poliittinen mandaatti vaalien kautta. Aiemmat sopimukset samankaltaisine tavoitteineen eivät ole kuitenkaan toteutuneet näiden kiistakohtien osalta.

Huolimatta siitä, että paikalliset olosuhteet ja ulkopuoliset toimet ovat pakottaneet konfliktin osapuolet neuvotteluihin, joukko henkilötason päätöksiä ja ideologisia kysymyksiä viitoittivat tietä. Sinwar nimitettiin uuden Hamasin johtajaksi helmikuussa. Entinen pääministeri Ismail Haniya väistyi keskeisen päätöksentekovelimen, niin kutsutun poliittisen toimiston johtajan Khalid Maš'alin tieltä. Lisäksi toukokuussa Hamas esitteli peruskirjansa muutoksen poistamalla suorat viittaukset Muslimiveljeskuntaan. Nämä symboliset ja käytännön toimet näyttävät olevan seurausta Egyptin sortotoimista liikettä vastaan. Nämä alkoivat, kun Egyptin armeijan kaappasi

vallan vuonna 2013 ja sulki Rafahin rajanylityspaikan.

Toisella puolella Fatahissa tehdyt muutokset ovat tuoneet esiin uutta dynamiikkaa. Palestiinalaishallinnon presidentin Mahmud Abbasin suosio on romahtanut historiallisen alhaisiin lukemiin: yli 50 prosenttia ihmisistä vaatii hänen eroamistaan. Kilpakumppani Dahlan teki näyttävän paluun maanpaosta Yhdistyneistä arabiemiirikunnista ja toimi välittäjänä oman ryhmänsä Hamasin ja Egyptin välillä. Dahlan on onnistunut myös paikallistason sovittelijana, jota Arabiemiraatit ovat tukeneet taloudellisesti. Huolimatta hänen edistyksestään Gazassa ja näkyvästä roolistaan Kairon neuvotteluissa, presidentti Abbas ei näe, että Dahlanilla olisi poliittista roolia keskinäisten erimielisyyksien vuoksi.

Egyptin tiedustelupalvelu tarjosi palvelujaan viimeisimmän sovun syntymiseksi, kun Hamasin ja Fatahin suhteiden lämmittäminen käynnistyi kesällä 2017. Tuoreimman sovun puitteet ovat peräisin Kairon sopimuksesta vuodelta 2011, jolloin ratkottiin osapuolten aiempaa kiistaa. Silloin päätavoitteena oli luoda väliaikaishallinto, joka valmistelisi uuden palestiinalaishallinnon vaaleja. Vuoden 2011 sopimusta ei kuitenkaan koskaan toimeenpantu erimielisyyksien vuoksi. Palestiinalaishallinto kokosi

Ulkopoliittinen instituutti
Kruunuvuorenkatu 4
PL 400
00161 Helsinki
Puhelin
(09) 432 7000
Fax
(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

Molemmat kirjoittajat ovat toimineet diplomaatteina Palestiinassa Hamasin vaalivoiton aikaan vuonna 2006 ja seuranneet alueen sisäisen valtataistelun vaiheita.

silti kansallisen yhtenäisyyden hallituksen vuonna 2014, jota johti teknokraattipääministeri Rami Hamdallah.

Egyptin into linkittyy vakauden vakiinnuttamiseen Siinailla. Gazan vakaa hallinto voisi myös tukea Kairon tavoitetta tukahduttaa käynnissä olevat islamistikapinat tällä alueella. Yhteistyö Hamasin kanssa on perusteltua, jotta se ehkäisisi ennalta jihadistien toimintaa Gazan kaistaleella. Lisäksi Egypti haluaa näyttäytyä alueellisena voimana. Se pitää nykyistä alueellista asetelmaa mahdollisuutena vastata Qatarin ja Turkin vaikutusvallalle – molemmat Hamasin ja Muslimiveljeskunnan tukijoita. Kun Arabiemiraateilla on Kairon kanssa yhteinen näkemys siitä, että Muslimiveljeskunta on terroristijärjestö, ne katsovat Dahlanin vahvistamisen tilaisuudeksi laajentaa alueellista vaikutusta ja heikentää Hamasin otetta vallasta.

Kahden arkkivihollisen, Fatahin Azzam al-Ahmadin ja Hamasin Saleh al-Arouirin, allekirjoittama sopimus osoittaa, että tilanne on kypsä sopimukseen Palestiinan sisällä. Vastoinkäymiset ja paineet ajoivat osapuolia pragmatismiin. Hamas on kyennyt sopeutumaan muuttuviin tilanteisiin ja oppinut Muslimiveljeskunnan kokemuksista, jotta se on voinut taata selviytymi-

sensä. Fatah pitää toisaalta sopimusta tilaisuutena palauttaa poliittista uskottavuuttaan ja legitimizeettiään. Vaikka sopimuksen asianmukainen täytäntöönpano näyttää ilmeiseltä, perustavanlaatuiset eroavaisuudet voisivat tehdä käytännön toteutuksen lopulta vaikeaksi.

Lisäksi Israelin intresseissä on rauhoittaa etelä-länsi-sivusta. Sopimus edistäisi Israelin omaa turvallisuutta, kun Gazan kaistaleen turvallisuusjoukot tulisivat palestiinalaishallinnon komentoon. Parhaimmillaan se estäisi uusia sotilaallisia yhteenottoja. Niin kauan kuin Israelin periksi antamattomuus Palestiinaa kohtaan ja palestiinalaisten poteroihin kaivautuminen jatkuu, neuvottelunäkymät Israelin ja Palestiinan konfliktin ratkaisemiseksi ovat epätodennäköisiä.